

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง และเจริญก้าวหน้า พร้อมทั้งจะแข่งขันกับนานาชาติได้ (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2551, หน้า 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บทด้านการศึกษาของชาติ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่ต้องการให้การศึกษามีคุณภาพ เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาคกับทุกคน มีการกระจายอำนาจไปสู่ระดับปฏิบัติการในสถานศึกษา พร้อมกับเน้นการตรวจสอบและมีส่วนร่วมจากทุกองค์กรของสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ สถานศึกษาจำเป็นต้องมีระบบการบริหารที่ดีและมีคุณภาพ เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นที่พึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบกับการที่พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 ได้บัญญัติวัตถุประสงค์ในการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพจะต้องคำนึงถึงการมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ โดยมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถาบัน ทั้งนี้ เพื่อความเป็นอิสระ คล่องตัว สามารถบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ดังนั้น รูปแบบของการบริหารการศึกษาจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม และผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เพื่อบริหารจัดการศึกษารูปแบบใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม และสถานประกอบการในการกำหนดนโยบายการผลิต และพัฒนากำลังคนในรูปองค์คณะบุคคลเป็นกรรมการสถานศึกษา

จากการรายงานการติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษาเดือน กุมภาพันธ์ 2551 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สรุปสาระสำคัญของผลการประเมินคุณภาพตนเองของสถานศึกษา และผลการประเมินคุณภาพภายนอก ปีการศึกษา 2549 (ภาพรวม) ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา ด้านมาตรฐานผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ มีผลการประเมิน

ภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ.(2544-2548) มีสาระสำคัญ คือ ด้านมาตรฐานผู้จบการศึกษา สรุปได้ว่า อัตราการได้งานทำภายใน 1 ปี ของผู้จบการศึกษาทั้งระดับ ปวช. และปวส. อยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ ร้อยละ 12.5 และร้อยละ 26.53 ตามลำดับ รวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระก็อยู่ในเกณฑ์ต่ำ รวมถึงมาตรฐานด้านการเรียนรู้และด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ก็อยู่ในเกณฑ์ต่ำเช่นเดียวกัน และจากการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาจากเอกสารกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2551 พบว่า จุดอ่อนด้านบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษายังไม่สามารถจัดการศึกษารองรับการผลิต และพัฒนากำลังคนที่ตอบสนองความต้องการทางด้านอาชีพอุตสาหกรรม และการพัฒนาประเทศเพื่อความสามารถในการแข่งขันเท่าที่ควรด้วยปัญหาการถดถอยคุณภาพของการจัดการอาชีวศึกษาที่ผ่านมา จึงส่งผลให้จำนวนผู้เข้าเรียนอาชีวศึกษาลดลงในปีการศึกษา 2545 – 2546 และมาเพิ่มขึ้นในปีการศึกษา 2547 – 2550 จากนโยบาย “ใครอยากเรียนอะไรต้องได้เรียน”

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ได้สำรวจพบว่า เด็กไม่นิยมเรียนอาชีวศึกษา ทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาออกกลางคันจำนวนมาก โดยในปีการศึกษา 2550 มีอัตราคงอยู่ของผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพียงร้อยละ 66.9 (2551) อีกทั้งวิกฤตคุณภาพการอาชีวศึกษา ด้านผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษา มีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น ซึ่งมาจากสาเหตุภาพลักษณ์ เจตคติ และค่านิยมของการเรียนอาชีวศึกษาไม่ดี ประกอบกับค่าตอบแทนและการยอมรับในสังคมต่ำ ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ออกสู่ตลาดแรงงานมุ่งเข้าเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษา การขาดแคลนครูอาจารย์ด้านวิชาชีพ และขาดทิศทางการพัฒนากำลังคนโดยรวมของชาติ

ผลการดำเนินงานและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาดังกล่าวนี้อาจจำเป็นต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะคุณภาพผู้เรียน ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการที่พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ด้วยเหตุผลดังกล่าว รัฐบาลชุดปัจจุบันที่มีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นหัวหน้ารัฐบาล ได้มีนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ และคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบ “ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 – 2561)” มีประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและการเรียนที่ต้องปฏิรูป 4 ประการหลักด้วยกัน คือ 1) การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2) การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ 3) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ 4) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ เป็นวิธีการบริหารงานขององค์การภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) ที่มุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน หรือผลลัพธ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหน่วยงาน และปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factors : CSFs) ซึ่งหัวใจสำคัญของกระบวนการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์จะอยู่ที่องค์การจะต้องมีการจัดระบบประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicators: KPIs) และระบบการรายงานผลการดำเนินงานสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ กำกับ ติดตามระบบงาน (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2543, หน้า 147) ซึ่งสอดคล้องกับที่ศิริชัย กาญจนวาสี (2544, หน้า 1) ได้ให้คำอธิบายว่า การกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจน การพัฒนาตัวชี้วัด ผลการปฏิบัติงาน และการรายงานผลการปฏิบัติงานจะมีบทบาทสำคัญต่อการติดตาม กำกับ พัฒนาผลงาน ตลอดจนถึงการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานในหน่วยงาน อีกทั้ง จิราภรณ์ เกษรสุจริต (2545) ได้สรุปผลการบริหารโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสำนักงานประกันสังคมว่าเป็น การพัฒนาการดำเนินการแสวงหาความร่วมมือและปรับปรุงการปฏิบัติงานเชิงกลยุทธ์เพื่อเชื่อมโยง โครงการ แผนงาน การปฏิบัติงานต่างๆ ให้ตอบสนองต่อนโยบายขององค์กรและรัฐบาล รวมทั้ง ผลประโยชน์ของประชาชนผู้รับบริการเช่นเดียวกันกับกรมชลประทาน (2546) ระบุว่า เพื่อให้ ผู้บริหารใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมทิศทางการปฏิบัติงานขององค์กร สามารถวัดความก้าวหน้า ของการดำเนินงาน ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ได้ทันเวลา เพื่อให้องค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนด

โดยทั่วไปแล้วสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องจัดทำ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเผยแพร่ ซึ่งมีรูปแบบที่ประกอบไปด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จนั้นจะใช้มาตรฐานการอาชีวศึกษาที่ กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2549 ประกอบด้วย 6 มาตรฐาน คือ 1) มาตรฐานผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษา 2) มาตรฐานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) มาตรฐานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) มาตรฐานการบริการวิชาชีพสู่สังคม 5) มาตรฐานนวัตกรรม และการวิจัย และ 6) มาตรฐานภาวะผู้นำและการจัดการ โดยมีตัวบ่งชี้ 34 ตัวบ่งชี้ ซึ่งจะนำไปสู่ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และสามารถประเมินตนเองได้อย่างมีคุณภาพ ผลการประเมินจะแสดงให้เห็นถึงผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาว่าบรรลุผลในระดับใด

เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Management Quality Award : PMQA)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบราชการมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้หน่วยงานของภาครัฐมีการปรับปรุงการทำงานยกระดับการบริหารจัดการ โดยนำเทคนิค และเครื่องมือบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ เช่น การลดขั้นตอน และระยะเวลาปฏิบัตินิติราชการ การประเมินผล การปฏิบัตินิติราชการ การจัดทำข้อเสนอการเปลี่ยนแปลง (Blueprint for Change) เป็นต้น เครื่องมือในการดำเนินการ ประกอบด้วย 7 หมวด คือ การนำองค์กร การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล การจัดการกระบวนการ และผลลัพธ์การดำเนินการ

ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) มาเป็นหลักการในการพิจารณากำหนดกรอบการวิจัย แต่เนื่องจากการบริหารจัดการอาชีวศึกษานั้น เป็นการบริหารจัดการด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนตามความต้องการของประเทศเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และความกินดีอยู่ดีของประชาชน ดังนั้นในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะแสดงที่จะแสดงออกถึงภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ โดยการนำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ข้อมูลความต้องการกำลังคนด้านอาชีวศึกษาของประเทศไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอีกทั้งผู้บริหารต้องมีความสัมพันธ์อันดี แสวงหาพันธมิตรจากชุมชน สถานประกอบการ ผู้ทรงคุณวุฒิหน่วยงานทั้งจากภาครัฐ และเอกชน รวมถึงหน่วยงานจากต่างประเทศเข้ามามีบทบาทในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา

ชินวรณ์ บุญยเกียรติ (2553) ได้เน้นย้ำให้ผู้บริหารทุกระดับให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้าร่วมบริหารจัดการกำหนดเป้าหมายการดำเนินการร่วมกับผู้บริหาร จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ ยอมรับ และให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนกระบวนการดำเนินการทุกอย่างขององค์กรอย่างครบถ้วนถูกต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งรายงานการวิจัยการศึกษาแนวทางการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี ตามความต้องการของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) กล่าวถึงความร่วมมือของสถานประกอบการ ภาคอุตสาหกรรมในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาส่วนมากจะมีการร่วมในลักษณะเป็นแหล่งฝึกงานของนักศึกษาการสนับสนุนทุนการศึกษา สนับสนุนงบประมาณด้านต่างๆ

การบริจาควัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร การร่วมจัดทำหลักสูตร เป็นแหล่งศึกษาดูงานของ ครู อาจารย์ นักศึกษา เป็นแหล่งวิทยาการเพื่อจัดการสอนร่วมกัน

นริศรา ขวาลตันพิพัทธ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2554 ว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชนต้อง พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานในการรับรองคุณวุฒิ จากการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ซึ่งจะส่งผลถึง ค่าตอบแทนในการทำงานของผู้จบอาชีวศึกษา ผลผลิตของสถานศึกษาอาชีวศึกษา คือ ผู้เรียน และผู้จบการศึกษาที่จะเป็นกำลังคนระดับกลาง ของประเทศ ซึ่งจะมีคุณภาพมาตรฐานระดับโดยอม อยู่กับการบริหารจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่จะออกไปประกอบ อาชีพหรือมีงานทำ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ด้านการปรับปรุงพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งบทบาทของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของผู้เรียนให้มากขึ้น ซึ่งความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้เรียนและจบการศึกษานั้น สิริวัศ ราชูศาสนติ (2553) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะสำคัญ ของผู้เรียนอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรมลักษณะนิสัย ทักษะทางปัญญา 2) ด้านสมรรถนะหลัก และสมรรถนะ ทัวไป ได้แก่ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การพัฒนาการเรียนรู้ และการปฏิบัติงาน การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ตัวเลขและการจัดการ และพัฒนางาน 3) มีสมรรถนะวิชาชีพ ได้แก่ สมรรถนะประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะในสาขาวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับธีรวุฒิ บุญยโสภณ ได้แสดงความเห็นไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอาชีวศึกษา จะต้องแสดงออกปรากฏชัดว่าเป็นผู้ที่ “คิดเป็นทำเป็น ถ่ายทอดความรู้ และทักษะได้ รวมทั้งมี คุณธรรม คือ มีวินัย” ที่ประเทศเยอรมนีใช้อยู่ การมุ่งเป้าหมายไปสู่ผลผลิต คือ ผู้เรียนอาชีวศึกษานั้น สมชัย อุทธิพิริชา ให้ความสำคัญกับการทดสอบวัดผลอย่างมีมาตรฐานในการประเมินให้รอบ ด้านผลการประเมินจะสามารถบอกได้ว่า จุดอ่อนของผู้เรียนอยู่ที่ใด ผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อแก้ปัญหาให้ผลผลิตออกไปสู่สังคมอย่างมีคุณภาพและย้าว่าในสถานศึกษานั้น “ผู้บริหาร” สำคัญที่สุดที่จะกำหนดทิศทางการต่างๆ ได้

ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์ (2554) กล่าวถึงผลผลิตของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากการบริหารจัดการกระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา 415 แห่ง นั้น จะมุ่งพัฒนาเยาวชน ซึ่งเป็นพลังสำคัญของชาติให้บูรณาการความรู้ ความสามารถพร้อมคุณธรรมสร้างพลังความคิดสู่ การปฏิบัติจริง พัฒนาไปใช้ประโยชน์ได้ ด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี ผลงานสิ่งประดิษฐ์ของเยาวชน

อาชีวศึกษามีประโยชน์และคุ้มค่า แสดงถึงศักยภาพและความสำเร็จทางด้านการศึกษาวិชาชีพสามารถพัฒนาไปสู่การประกอบอาชีพอิสระและสนองความต้องการของสถานประกอบการ ประสพความสำเร็จก้าวหน้า

จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เอกสารงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารอาชีวศึกษา และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่กล่าวมาข้างต้น จึงกำหนดองค์ประกอบคุณภาพการบริหาร แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไว้ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการนำองค์กร 2) ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ 3) ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) ด้านการจัดการกระบวนการ 5) ด้านผลลัพธ์ในการดำเนินการ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า ถ้าได้มีการนำปัญหามาแก้ไขปรับปรุง โดยใช้รูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดหลักเกณฑ์ หรือองค์ประกอบคุณภาพการบริหาร และวิธีการบริหารราชการเพื่อทำให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ และดำเนินงานให้เกิดความคุ้มค่า จะทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษาได้ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552 – 2561) รวมทั้งสามารถยกระดับคุณภาพการอาชีวศึกษาในสูงขึ้น

คำถามการวิจัย

1. สภาพและแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีลักษณะอย่างไร
3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปใช้เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปใช้

ขอบเขตการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

1.1 ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาสภาพการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ครอบคลุมตามองค์ประกอบคุณภาพบริหารสถานศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการนำองค์กร 2) ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ 3) ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) ด้านการจัดการกระบวนการ และ 5) ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 415 คน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 201 คน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1971, p.608) และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratification Random Sampling) ตามสัดส่วนสถานศึกษาแต่ละภูมิภาค

1.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขั้นที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน

2.2 ตัวแปรที่จะศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบ
รูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
โดยการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาจากการเลือก
แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 ตัวแปรที่จะศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารแบบมุ่ง
ผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารแบบมุ่ง
ผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปใช้

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหาร
แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปใช้ ประกอบด้วย
ผู้บริหารสถานศึกษา 201 คน จากจำนวน 201 สถานศึกษา โดยจำแนกเป็นประเภทสถานศึกษา
ประเภทวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยสารพัดช่าง และวิทยาลัย
เกษตรและเทคโนโลยี เพื่อนำผลวิเคราะห์มาประกอบการประเมินความเป็นไปได้ ในการนำ
รูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปใช้

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปใช้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่เป็นปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารระดับสูง และผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาการกำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สถานศึกษา** หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. **ผู้บริหารระดับสูง** หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และผู้ทำหน้าที่รองเลขาธิการ ที่ปรึกษา ผู้อำนวยการสำนัก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
4. **ประเภทของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา** หมายถึง การจัดการเรียนการสอน และฝึกอบรมวิชาชีพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่เน้นเฉพาะทางมี 12 ประเภทคือ 1) วิทยาลัยเทคนิค 2) วิทยาลัยอาชีวศึกษา 3) วิทยาลัยสารพัดช่าง 4) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี 5) วิทยาลัยการอาชีพ 6) วิทยาลัยพณิชยการ 7) วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม 8) วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมต่อเนื่อง 9) วิทยาลัยประมง 10) วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว 11) วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ 12) วิทยาลัยกาญจนาภิเษกช่างทองหลวง
5. **สภาพและแนวทางในการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์** หมายถึง ภาพรวมของการบริหารสถานศึกษาที่ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อผลการดำเนินการ และการตรวจวัดผลความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยกำหนดองค์ประกอบคุณภาพการบริหารไว้ 5 ด้าน ประกอบด้วย

5.1 ด้านการนำองค์กร หมายถึง การตรวจประเมินว่าผู้บริหาร ดำเนินการอย่างไรในเรื่อง การกำหนดเป้าประสงค์ระยะสั้น และระยะยาว และความคาดหวังในผลการดำเนินการ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การกระจายอำนาจ การตัดสินใจการสร้างนวัตกรรม และการเรียนรู้ในสถานศึกษารวมทั้ง มีการกำกับดูแลตนเองที่ดี และดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนอย่างไร

5.2 ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ หมายถึง การตรวจประเมินว่าผู้บริหาร มีวิธีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์หลักรวมทั้งแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาและการถ่ายทอดเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์หลัก รวมถึงแผนปฏิบัติการที่จัดทำไว้ เพื่อนำไปปฏิบัติและวัดผลความก้าวหน้า

5.3 ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง การตรวจประเมินว่าผู้บริหาร กำหนดความต้องการ ความคาดหวัง และความนิยมชมชอบของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างไร รวมถึงได้มีการดำเนินการอย่างไร ในการสร้างความสัมพันธ์ การกำหนดปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ และนำไปสู่ การกล่าวถึงสถานศึกษาในทางที่ดี

5.4 ด้านการจัดการกระบวนการ หมายถึง การตรวจประเมินว่าผู้บริหารมีวิธีดำเนินการ ในภาพรวมของการจัดการและกระบวนการ การให้บริการ และกระบวนการอื่นๆ ที่ช่วยสร้างคุณค่า แก่ผู้เข้ารับบริการ การบรรลุพันธกิจของสถานศึกษา ตลอดจนกระบวนการสนับสนุนต่างๆ

5.5 ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ หมายถึง การตรวจประเมินว่าผู้บริหารมีผลการดำเนินการ และแนวโน้มของสถานศึกษา ในมิติต่างๆ ได้แก่ มิติด้านประสิทธิผล มิติด้านคุณภาพการให้บริการ มิติด้านประสิทธิภาพการดำเนินการ มิติด้านพัฒนาองค์กร โดยเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจคล้ายคลึงกัน

6. รูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงโครงสร้างทางความคิด และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยสามารถทำให้ความสลับซับซ้อนที่ปรากฏนั้นเข้าใจได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ องค์ประกอบของรูปแบบมี 5 ด้าน ดังนี้

6.1 ด้านการนำองค์กร เป็นองค์ประกอบหลักและมีองค์ประกอบย่อย รวมทั้งแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

6.2 ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ เป็นองค์ประกอบหลักและมีองค์ประกอบย่อย รวมทั้งแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

6.3 ด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นองค์ประกอบหลัก และเมืองค์ประกอบย่อย รวมทั้งแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

6.4 ด้านการจัดกระบวนการ เป็นองค์ประกอบหลัก และเมืองค์ประกอบย่อย รวมทั้งแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

6.5 ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ เป็นองค์ประกอบหลัก และเมืองค์ประกอบย่อย รวมทั้งแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

7. ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้ตรวจสอบรูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ในสถานศึกษาว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

8. ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษาไปใช้ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารระดับสูง และผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งประเมินว่า การนำรูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ในสถานศึกษามีความเหมาะสมเพียงใด